

ปัญหาการลงโทษคดีเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พุทธศักราช 2553¹

อุไรวรรณ โภคนิภา²

เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในปัจจุบันได้มีพฤติกรรมร้ายแรงขึ้น ตามสภาวะแวดล้อม ทำให้มีความประพฤติก่อให้เกิดความเสียหายจนถึงการกระทำความผิดกฎหมายบ้านเมือง การใช้มาตรการทางกระบวนการยุติธรรม เฉกเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ที่กระทำความผิด อาจถือว่าเป็นการสมควร ยุติธรรม และอาจจะก่อให้เกิดผลดีต่อสังคม ประเทศบางประเทศเช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น รวมทั้งประเทศไทย จึงได้กำหนดกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่ทำผิดกฎหมายแตกต่างจากที่ปฏิบัติกับผู้ใหญ่ในบางเรื่องตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมและความผันผวนทางเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลให้สถาบันครอบครัวไม่สามารถปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง สถาบันทางการศึกษา สถาบันศาสนา หรือชุมชน เข้ามามีบทบาทแต่ก็ไม่สามารถทดแทนได้ ทั้งในช่วงวัยเด็กและเยาวชนเป็นช่วงที่มีความเปราะบางเป็นอย่างมาก ฉะนั้นนับวันสถานการณ์เด็กและเยาวชน ที่เข้าสู่ชั้นวิกฤตและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะปัญหาด้านสังคม ด้านการศึกษา ด้านสุขภาพ เด็กเร่ร่อน เด็กประพฤติดันไม่เหมาะสมกับวัย เป็นต้น และมีอัตราการกระทำผิดเพิ่มขึ้น รวมทั้งแนวโน้มอายุเฉลี่ยผู้กระทำความผิดก็ลดลงไปด้วย³ เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดและเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมยังไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือแก้ไข อย่างเหมาะสมให้เป็นรูปธรรม เมื่อกลับออกสู่สังคมภายนอกยังมีการกระทำความผิดซ้ำ จากข้อมูลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

ตลอดช่วงทศวรรษที่ผ่านมาพบว่า สถิติของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมีอัตราเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะคดีที่เกี่ยวกับยาเสพติดเนื่อง จากปัญหายาเสพติด เป็นจุดเริ่มต้นที่กระตุ้นให้เกิดการกระทำผิดอื่น ๆ ตามมาด้วย ประกอบกับกฎหมายให้ความคุ้มครองเด็กและเยาวชนมาก การที่เด็กและเยาวชนถูกจับในคดีต่าง ๆ มักไม่ถูกดำเนินคดี แต่จะถูกส่งตัวเข้าสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนหรือศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชนเมื่อครบกำหนดเวลาหรือศาลเห็นควรปล่อยตัวกลับสู่สังคมแล้วกลับออกมาอยู่ในสภาวะแวดล้อมเดิม ๆ ส่งผลให้มีแนวโน้มกระทำผิดซ้ำเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาการลงโทษคดีเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พุทธศักราช 2553 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.กัลยา ตันศิริ และกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปภาศรี บัวสวรรค์ และรองศาสตราจารย์ประเสริฐ ตันศิริ กรรมการสอบ.

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนภูมิภาค) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

³ Pituckphaosakul, Supaporn, "Legal Problems and Obstacles of Juvenile Protection in Process of Justice", วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2563.

ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พุทธศักราช 2553 ซึ่งมีขั้นตอนต่าง ๆ ในการดำเนินคดีแบบพิเศษ โดยจะต้องเข้าโปรแกรมการบำบัดฟื้นฟู ผีกรอบม ก่อนที่จะปล่อยตัวกลับสู่สังคมภายนอก แต่อย่างไรก็ตามยังมีปัญหาอุปสรรคได้แก่ปัญหาภายใน ครอบครัว หรือปัญหาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่ขาดแคลนงบประมาณ บุคลากรและการร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบูรณาการร่วมกันเพื่อให้มีประสิทธิภาพ ภาพรวมทั้งนโยบายจากรัฐบาล เกี่ยวกับแนวทางแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณภาพและเป็นกำลังหลักของชาติต่อไป

นอกจากปัญหาข้อเท็จจริงดังกล่าวแล้วยังมีปัญหากฎหมายอยู่หลายประการที่เกี่ยวข้องกับปัญหา การลงโทษคดีเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและ ครอบครัว พุทธศักราช 2553 ดังต่อไปนี้

ปัญหาประการแรก คือ ปัญหาการลงโทษผู้ปกครอง บิดาหรือมารดาในการกระทำความผิดของเด็ก และเยาวชน เนื่องจากตามกฎหมายของประเทศไทยมิได้มีกฎหมายบัญญัติในพระราชบัญญัติเยาวชนและ ครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พุทธศักราช 2553 ซึ่งตามสถานการณ์ปัจจุบันแล้วพบว่า เด็กและเยาวชนมีการกระทำความผิดหนักขึ้น ควรมีการบัญญัติการลงโทษผู้ปกครอง บิดาหรือมารดาให้ร่วมรับผิดชอบเมื่อเด็กและเยาวชนกระทำความผิดทางอาญาและกำหนดกฎหมายให้มีความชัดเจนให้มีการลงโทษหนักขึ้น กรณีที่เด็กและเยาวชนได้ประพฤติดังกล่าว เนื่องจากผู้ปกครอง หรือบิดามารดา มีหน้าที่ต้องดูแลบุตรหรือเด็ก และเยาวชนที่อยู่ในความอุปการะของตนอย่างดี เพื่อมิให้เกิดความเสี่ยงต่อการกระทำผิด

ปัญหาประการต่อมา เป็นเรื่องปัญหาทางเพศสภาพในกรณีเด็กและเยาวชนอยู่ในสถานพินิจและ ศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน⁴ เนื่องจากเมื่อเด็กและเยาวชน ได้กระทำความผิด จะถูกส่งตัวเข้าสถานพินิจ เป็นที่ ควบคุมตัวเยาวชนที่เรียกว่า เยาวชนผู้กระทำความผิดเป็นการชั่วคราวระหว่างศาลไต่สวน หรือเป็น ระยะเวลายาวนานเพื่อฝึกอบรมหรือรับการดูแลอย่างอื่นตามกระบวนการยุติธรรมต่างหากจากบุคคลทั่วไป โดยมีศาลซึ่งเรียกว่า ศาลเยาวชน เป็นผู้สั่งให้ควบคุมตัวเยาวชนไว้ ณ สถานพินิจ เป็นการชั่วคราวระหว่าง ศาลไต่สวน หรือเป็นระยะเวลายาวนานเพื่อฝึกอบรมหรือรับการดูแลอย่างอื่นตามกระบวนการยุติธรรม ต่างหากจากบุคคลทั่วไป และหากศาลตัดสินแล้วว่าเด็กและเยาวชนกระทำความผิดจริง ก็จะถูกส่งตัวเข้า ศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน ในปัจจุบันสังคมไทยมีความหลากหลายทางเพศ ไม่ว่าจะเป็นการไม่ตรงเพศ สภาพ เอกลักษณ์ทางเพศ เพศวิถี รวมทั้งเด็กและเยาวชน ก็มีความหลากหลายทางเพศ สถานพินิจและศูนย์ ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน จึงต้องมีการจัดแยกการควบคุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดไว้ใน ระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดี หรือตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ตามเพศสภาพของเด็ก และเยาวชน ซึ่งประเทศไทยยังขาดกฎหมายรับรองสิทธิและสถานภาพของเด็กและเยาวชนที่มีความ

⁴ ยุทธชัย ดั่งสวัสดิ์, ปัญหาการก่ออาชญากรรมของเด็กและเยาวชนกับมาตรการลงโทษ, วารสารวิชาการ นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (2023), (มกราคม - มิถุนายน 2566).

หลากหลายทางเพศจึงควรมุ่งหมายบัญญัติให้สถานพินิจและศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชนแยกในการควบคุมเด็กและเยาวชน

ปัญหาประการที่สาม ปัญหาการโอนคดีทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษความหนักเบาของคดีเด็กและเยาวชนจากศาลเยาวชนและครอบครัวไปยังศาลธรรมดา⁵ ซึ่งตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พุทธศักราช 2553 มาตรา 10 (2)⁶ บัญญัติว่าคดีอาญาที่ศาลซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาได้โอนมาตามมาตรา 97 วรรคหนึ่ง ซึ่งเป็นการกำหนดว่าศาลเยาวชนและครอบครัวสามารถพิจารณาคดีธรรมดาที่มีการโอนมาตาม มาตรา 97 วรรคหนึ่งได้ โดยมาตรา 97 วรรคหนึ่ง⁷ บัญญัติเกี่ยวกับการพิจารณาโอนคดียังศาลเยาวชน โดยให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจพิจารณาถึงลักษณะว่าบุคคลนั้นแม้จะมีอายุเกินสิบแปดปีแล้ว แต่หากยังไม่เกินยี่สิบปี และมีลักษณะที่โดยคำนึงสภาพร่างกาย สภาพจิต สติปัญญา และนิสัยแล้ว ศาลพิจารณาเห็นว่ายังมีลักษณะเช่นเดียวกับเด็กหรือเยาวชน ก็ให้มีอำนาจในการโอนคดีจากคดีธรรมดาไปเป็นคดีเด็กและเยาวชนได้ โดยตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พุทธศักราช 2553 มาตรา 10 (2) และมาตรา 97 มิได้กำหนดข้อหาความหนักเบาของโทษหรือพฤติการณ์การกระทำความผิดหรือให้มีความชัดเจนในการโอนคดีไปยังศาลธรรมดา ซึ่งเป็นการใช้ดุลพินิจของศาลเท่านั้น จึงเห็นว่ากฎหมายควรมีการแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับพฤติการณ์และให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

จากสภาพปัญหาดังกล่าวมาข้างต้นจึงเป็นพฤติการณ์ประกอบเหตุผลสำคัญที่เป็นปัญหาการลงโทษคดีเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พุทธศักราช 2553 ยังคงมีปัญหาข้อกฎหมายที่ยังขาดประสิทธิภาพในการบังคับใช้และยังไม่สามารถให้ความคุ้มครองกับผู้เสียหายได้เท่าที่ควร

จากการศึกษาประเด็นปัญหาดังกล่าว พบว่า

ปัญหาการลงโทษผู้ปกครอง บิดาหรือมารดาในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน

ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พุทธศักราช 2553 ไม่มีบทบัญญัติบทลงโทษบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ในการกระทำผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชนมีเพียงบัญญัติในพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พุทธศักราช 2546 มาตรา 26 (3) เท่านั้น จากพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พุทธศักราช 2553 ดังกล่าวไม่มีความชัดเจนในการใช้กฎหมายในการกำหนดความหนักเบาของคดีให้สอดคล้องกับฐาน

⁵ พงศภัคพล อันท้าว, ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญาของเยาวชน”, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตรมหาวิทาลัยเกษมบัณฑิต, 2561.

⁶ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พุทธศักราช 2553 มาตรา 10.

⁷ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พุทธศักราช 2553 มาตรา 97.

ความผิดทางอาญารวมถึงมิได้ครอบคลุมจนถึงกรณีเยาวชนกระทำความผิด โดยให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองร่วมรับผิดชอบด้วย

ซึ่งเมื่อไม่มีการบัญญัติกฎหมายเพื่อให้ผู้ใช้อำนาจปกครองร่วมรับผิดชอบกับเด็กและเยาวชนด้วยแล้ว ก็ทำให้ผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้ปกครอง รวมถึงบิดา มารดา ไม่ใส่ใจในการดูแลเด็กและเยาวชนที่อยู่ในอำนาจปกครองของตนให้มากพอ อีกทั้งเด็กและเยาวชนในปัจจุบันมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านความเจริญทั้งวัตถุและจิตใจ เนื่องจากสภาพแวดล้อมของสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นเมื่อผู้ปกครองขาดความเอาใจใส่ดูแลเด็กและเยาวชนก็ส่งผลให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดได้โดยง่าย ซึ่งต่างจากการที่มีกฎหมายบัญญัติให้ผู้ปกครองต้องร่วมรับผิดชอบในทางอาญาแห่งผลที่เด็กและเยาวชนได้กระทำความผิดนั้น ก็จะส่งผลให้ผู้ปกครองใช้ความระมัดระวังในการดูแลเด็กและเยาวชน รวมถึงคอยสอดส่องมิให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิด เนื่องจากตามกฎหมายของประเทศไทยมิได้มีกฎหมายบัญญัติในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พุทธศักราช 2553 ในการลงโทษผู้ปกครอง บิดาหรือมารดา เมื่อเด็กและเยาวชนกระทำความผิดทางอาญาซึ่งมีบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พุทธศักราช 2546 มาตรา 78 ในการลงโทษผู้ปกครอง บิดาหรือมารดาโดยมีโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับไม่เกินสามพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ซึ่งตามสถานการณ์ปัจจุบันแล้วพบว่าเด็กและเยาวชนมีการกระทำผิดหนักขึ้น เนื่องจากเด็กมีความรู้ดีกว่าตนยังมีผู้ปกครองหรือผู้ใช้อำนาจปกครองคอยดูแล จึงขาดความยับยั้งชั่งใจในการกระทำความผิด อีกทั้งผู้ปกครองก็ยังมีความรู้ดีกว่ากฎหมายที่ใช้ลงโทษเด็กที่กระทำความผิดรวมถึงการลงโทษผู้ปกครองด้วยนั้น ยังมีโทษที่เบาอีกทั้งยังมีการพิจารณารอการลงโทษอีกด้วย

ปัญหาทางเพศสภาพในกรณีเด็กและเยาวชนอยู่ในสถานพินิจและศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

ตามพระราชบัญญัติเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พุทธศักราช 2553 มิได้มีการกำหนดถึงการแบ่งแยกเพศสภาพในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนมีเพศสภาพไม่ตรงกับเพศสภาพของตนเองโดยกำเนิด เนื่องจากในปัจจุบันมีกลุ่มบุคคลที่มีปัญหาทางเพศสภาพไม่ว่าทั้งเด็ก เยาวชน หรือผู้ใหญ่ อีกทั้งในปัจจุบันมีการเปิดกว้างในเรื่องสิทธิและเสรีภาพอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับหลักสิทธิและเสรีภาพตามหลักรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่กำหนดถึงการใช้สิทธิและเสรีภาพแห่งตน

ดังนั้นแม้โดยเพศสภาพด้านร่างกายของเด็กและเยาวชนจะมีเพศสภาพเป็นหญิงหรือชายก็ตาม แต่บุคคลเหล่านี้สามารถเลือกเพศสภาพตามความต้องการของตนได้ตามต้องการ แต่จากปัญหาทางเพศสภาพในกรณีเด็กและเยาวชนอยู่ในสถานพินิจและศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ที่ยังไม่มีการปรับปรุงหรือแก้ไขกฎหมายตามพระราชบัญญัติเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พุทธศักราช 2553 เกี่ยวกับการจำแนกเพศสภาพในกรณีเด็กหรือเยาวชนที่มีปัญหาทางเพศสภาพ ทำให้เด็กหรือเยาวชนที่มีปัญหาทางเพศสภาพจากการมีจิตใจที่ตรงข้ามกับเพศสภาพแห่งตน เกิดปัญหาในการใช้ชีวิต

ในระหว่างที่ถูกควบคุมตัวอยู่ในสถานพินิจหรือศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ทำให้เด็กและเยาวชนมี ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ชีวิตเมื่ออยู่ระหว่างการอบรม

อีกทั้งปัญหาดังกล่าวยังก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนที่ต้องถูก ควบคุมอยู่ในสถานพินิจหรือสถานกักขังอีกด้วย เนื่องจากเด็กหรือเยาวชนที่มีปัญหาสุขภาพจำเป็นต้องใช้ชีวิตอยู่ร่วม อย่างใกล้ชิดกับเด็กหรือเยาวชนที่มีเพศตรงข้ามกับตนเอง จึงอาจก่อให้เกิดการล่วงละเมิดในเด็กและเยาวชน ได้ เนื่องจากเมื่อเด็กและเยาวชน ได้กระทำความผิดจะถูกส่งตัวเข้าสถานพินิจ เป็นที่ควบคุมตัวเยาวชนที่เรียกว่า เยาวชนผู้กระทำความผิดเป็นการชั่วคราวระหว่างศาลได้สวน หรือเป็นระยะเวลายาวนานเพื่อฝึกอบรมหรือ รับการดูแลอย่างอื่นตามกระบวนการยุติธรรมต่างหากจากบุคคลทั่วไป โดยมีศาลซึ่งเรียกว่า ศาลเยาวชน เป็น ผู้สั่งให้ควบคุมตัวเยาวชนไว้ ณ สถานพินิจ เป็นการชั่วคราวระหว่างศาลได้สวน หรือเป็นระยะเวลายาวนาน เพื่อฝึกอบรมหรือรับการดูแลอย่างอื่นตามกระบวนการยุติธรรมต่างหากจากบุคคลทั่วไป และหากศาล ตัดสินแล้วว่าเด็กและเยาวชนกระทำความผิดจริง ก็จะถูกส่งตัวเข้าศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน ในปัจจุบัน สังคมไทยมีความหลากหลายทางเพศ ไม่ว่าจะเป็นทางเพศสภาพเพศทางเลือก เอกลักษณ์ทางเพศ เพศวิถี รวมทั้งเด็กและเยาวชน ก็มีความหลากหลายทางเพศ สถานพินิจและศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน จึงต้องมี การจัดแยกการควบคุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดไว้ในระหว่างการสอบสวนหรือการ พิจารณาคดี หรือตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ตามเพศสภาพของเด็กและเยาวชน ซึ่งประเทศไทยยัง ขาดกฎหมายการรับรองสิทธิและสถานภาพของเด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศจึงควรใกฎ หมายบัญญัติให้สถานพินิจและศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชนแยกในการควบคุมเด็กและเยาวชน

ปัญหาการโอนคดีทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษความหนักเบาของคดีเด็กและเยาวชนจากคดีศาล เยาวชนและครอบครัวไปยังศาลธรรมดา

ตามมาตรา 97 แห่งพระราชบัญญัติเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พุทธศักราช 2553 เมื่อกฎหมายไม่ได้บัญญัติหลักเกณฑ์และขอบเขตแห่งประเภทคดีความผิดร้ายแรงของ คดีอาญาที่สามารถโอนไปยังศาลยุติธรรมได้ จึงเป็นปัญหาในความไม่ชัดเจนในการ โอนคดีให้เหมาะสมใน การกระทำผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชน เนื่องจากไม่มีการจำแนกหรือระบุประเภทแห่งความผิดไว้ จึง ทำให้ศาลจำต้องใช้ดุลพินิจพิจารณาตามความหนักเบาแห่งโทษของการกระทำผิดนั้น ดังนั้นการ พิจารณาโอนคดีจากศาลเยาวชนและครอบครัวไปยังศาลยุติธรรมนั้น ไม่เป็นบรรทัดฐานเดียวกัน อีกทั้งยัง ก่อให้เกิดการอ้างถึงสภาพร่างกาย จิตใจ ของเด็กและเยาวชนในการโต้แย้งการ โอนคดีไปยังศาลธรรมดาอีก ด้วย

โดยพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พุทธศักราช 2553 มาตรา 10 (2)⁸บัญญัติว่าคดีอาญาที่ศาลซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาได้โอนมาตาม

⁸ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พุทธศักราช 2553 มาตรา

มาตรา 97 วรรคหนึ่ง ซึ่งเป็นการกำหนดว่าศาลเยาวชนและครอบครัวสามารถพิจารณาคดีธรรมดาที่มีการ โอนมาตาม ตามมาตรา 97 วรรคหนึ่งได้ โดยมาตรา 97 วรรคหนึ่ง⁹ บัญญัติเกี่ยวกับการพิจารณาโอนคดียัง ศาลเยาวชน โดยให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจพิจารณาถึงลักษณะว่าบุคคลนั้นแม้จะมีอายุเกินสิบแปดปีแล้ว แต่ หากยังไม่เกินยี่สิบปี และมีลักษณะที่โดยคำนึงสภาพร่างกาย สภาพจิต สติปัญญา และนิสัยแล้ว ศาลพิจารณา เห็นว่ายังมีลักษณะเช่นเดียวกับเด็กหรือเยาวชน ก็ให้มีอำนาจในการ โอนคดีจากคดีธรรมดาไปเป็นคดีเด็ก และเยาวชน ได้ โดยตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พุทธศักราช 2553 มาตรา 10 (2) และมาตรา 97 มิได้ กำหนดข้อหาความหนักเบาของโทษหรือพฤติการณ์ การกระทำความผิดหรือให้มีความชัดเจนในการ โอนคดีไปยังศาลธรรมดา ซึ่งเป็นการใช้ดุลพินิจของศาล เท่านั้น จึงเห็นว่ากฎหมายควรมีการแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับพฤติการณ์และให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

จากข้อสรุปเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวมาข้างต้นจึงเป็นพฤติการณ์ประกอบเหตุผลสำคัญที่เป็นปัญหา การลงโทษคดีเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและ ครอบครัว พุทธศักราช 2553 ยังคงมีปัญหาคือกฎหมายที่ยังขาดประสิทธิภาพในการบังคับใช้และยังไม่ สามารถให้ความคุ้มครองกับผู้เสียหายได้เท่าที่ควร

จากสภาพปัญหาและบทสรุปดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะแนวทางแก้ไขกฎหมาย ดังนี้

ปัญหาการลงโทษผู้ปกครอง บิดาหรือมารดาในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน

ควรจะปรับปรุงแก้ไข โดยให้กฎหมายมีความชัดเจนให้มีการลงโทษหนักขึ้นกรณีที่เกิดเด็กและเยาวชน ได้ประพฤติดุศีลธรรมที่กฎหมายถือว่าเป็นความผิดร้ายแรง และเป็นความผิดอันก่อให้เกิดความเสียหายแก่ ตนเองและบุคคลอื่น ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าบิดามารดา มีหน้าที่ต้องดูแลบุตรหรือเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความ อุปการะของตนอย่างดี เพื่อมิให้เกิดความเสียหายต่อการกระทำผิด อันเป็นหน้าที่ตามกฎหมายอยู่แล้ว อีกทั้ง กฎหมายก็ยังได้บัญญัติให้ผู้ปกครองหรือผู้ใช้อำนาจปกครองร่วมรับผิดชอบในการกระทำความผิดของเด็กและ เยาวชนด้วย ดังนั้นเพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ใช้อำนาจปกครองเกิดความตระหนักในการกำกับ ดูแลเด็กและ เยาวชนอย่างใกล้ชิด เพื่อขจัดปัญหาการกระทำความผิดในเด็ก จึงเห็นควรมีการกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ ปกครอง ที่มีหน้าที่กำกับ ดูแลเด็กและเยาวชน โดยควรกำหนดบทลงโทษว่าผู้ปกครองต้องร่วมรับผิดชอบใน การกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชนร่วมด้วย ซึ่งอาจกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา หรือ ในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พุทธศักราช 2553 โดยกำหนดให้ผู้ปกครองต้องร่วมรับผิดชอบในผลแห่งการกระทำความผิดอาญาร่วมกับเด็กด้วย แต่ทั้งนี้ไม่ ตัดอำนาจศาลที่จะพิจารณาโดยใช้ดุลพินิจกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้ปกครองหรือผู้ใช้อำนาจปกครอง โดยผู้ ศึกษาเห็นควรแก้ไขกฎหมาย ดังนี้

⁹ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พุทธศักราช 2553 มาตรา

เดิม พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พุทธศักราช 2553 มาตรา 47 ที่บัญญัติว่า “ให้พนักงานคุมประพฤติมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้และตามกฎหมายอื่น และโดยเฉพาะให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้.....

(4) ให้คำแนะนำแก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย ในเรื่องการเลี้ยงดู อบรม และสั่งสอนเด็กหรือเยาวชน”

แก้ไขเป็น พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พุทธศักราช 2553 มาตรา 47 ที่บัญญัติว่า “ให้พนักงานคุมประพฤติมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้และตามกฎหมายอื่น และโดยเฉพาะให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้.....

(4) ให้คำแนะนำแก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย ในเรื่องการเลี้ยงดู อบรม และสั่งสอนเด็กหรือเยาวชน แต่หากเป็นกรณีโทษที่เด็กหรือเยาวชนได้กระทำความผิดที่มีอัตราโทษถึงจำคุกตามประมวลกฎหมายอาญา ให้ลงโทษบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย ด้วยการเข้ารับการอบรมการดูแลเด็กและเยาวชน รวมถึงการรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติถึงการปฏิบัติตัวของเด็กและเยาวชนภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดด้วย”

ปัญหาทางเพศสภาพในกรณีเด็กและเยาวชนอยู่ในสถานพินิจและศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

ควรจะมีการกำหนดกฎหมายซึ่งบัญญัติให้สถานพินิจและศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชนแยกในการควบคุมเด็กและเยาวชน เนื่องจากเมื่อเด็กและเยาวชนได้กระทำความผิดจะถูกส่งตัวเข้าสถานพินิจ เป็นที่ควบคุมตัวเยาวชนที่เรียกว่า เยาวชนผู้กระทำความผิดเป็นการชั่วคราวระหว่างศาลได้ส่วน หรือเป็นระยะเวลายาวนานเพื่อฝึกอบรมหรือรับการดูแลอย่างอื่นตามกระบวนการยุติธรรมต่างหากจากบุคคลทั่วไป โดยมีศาลซึ่งเรียกว่า ศาลเยาวชน เป็นผู้สั่งให้ควบคุมตัวเยาวชนไว้ ณ สถานพินิจ เป็นการชั่วคราวระหว่างศาลได้ส่วน หรือเป็นระยะเวลายาวนานเพื่อฝึกอบรมหรือรับการดูแลอย่างอื่นตามกระบวนการยุติธรรมต่างหากจากบุคคลทั่วไป และหากศาลตัดสินแล้วว่าเด็กและเยาวชนกระทำความผิดจริง ก็จะถูกส่งตัวเข้าสู่ศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน ในปัจจุบันสังคมไทยมีความหลากหลายทางเพศ ไม่ว่าจะเป็นทางเพศสภาพเพศทางเลือกเอกลักษณ์ทางเพศ เพศวิถี รวมทั้งเด็กและเยาวชน ก็มีความหลากหลายทางเพศ สถานพินิจและศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน จึงต้องมีการจัดแยกการควบคุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดไว้ในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดี หรือตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ตามเพศสภาพของเด็กและเยาวชน ซึ่งประเทศไทยยังขาดกฎหมายรับรองสิทธิและสถานภาพของเด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศ โดยผู้ศึกษาเห็นควรแก้ไขกฎหมาย ดังนี้

เดิม พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พุทธศักราช 2553 มาตรา 44 ที่บัญญัติว่า “สถานพินิจต้องจัดให้มีการแยกเด็กหรือเยาวชนซึ่งอยู่ในความควบคุม ดังต่อไปนี้

- (1) แยกเด็กหรือเยาวชนหญิงและชายให้มียู่ต่างหากจากกัน
- (2) แยกเด็กหรือเยาวชนตามอายุ พฤติการณ์ และความร้ายแรงของการกระทำความผิด

(3) แยกเด็กหรือเยาวชนซึ่งมีลักษณะที่อาจเป็นภัยต่อเด็กหรือเยาวชนอื่น ไว้ต่างหาก
การแยกเด็กหรือเยาวชนในสถานที่อื่นนอกจากที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้ให้เป็นไปตาม
ระเบียบที่อธิบดีกำหนด”

แก้ไขเป็น มาตรา 44 ที่บัญญัติว่า “สถานพินิจต้องจัดให้มีการแยกเด็กหรือเยาวชนซึ่งอยู่ในความ
ควบคุม ดังต่อไปนี้

- (1) แยกเด็กหรือเยาวชนหญิงและชายให้มีที่อยู่ต่างหากจากกัน
- (2) แยกเด็กหรือเยาวชนตามอายุ พฤติการณ์ และความร้ายแรงของการกระทำความผิด
- (3) แยกเด็กหรือเยาวชนซึ่งมีลักษณะที่อาจเป็นภัยต่อเด็กหรือเยาวชนอื่น ไว้ต่างหาก
- (4) แยกเด็กหรือเยาวชนซึ่งมีปัญหาสุขภาพไม่ตรงกับสุขภาพ โดยกำเนิด โดยให้ได้รับการ

ประเมินโดยนักจิตวิทยาว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีปัญหาทางสุขภาพ”

การแยกเด็กหรือเยาวชนในสถานที่อื่นนอกจากที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้ให้เป็นไปตาม
ระเบียบที่อธิบดีกำหนด”

ปัญหาการโอนคดีทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษความหนักเบาของคดีเด็กและเยาวชนจากคดีศาล เยาวชนและครอบครัวไปยังศาลธรรมดา

ควรจะมีการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการ โอนคดี โดยกำหนดถึงอัตราโทษที่ศาลสามารถใช้ดุลพินิจ
ในการโอนคดีจากคดีธรรมดา ไปเป็นคดีเด็กและเยาวชน เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติการณ์และให้ชัดเจน
ยิ่งขึ้น เนื่องจากตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว
พุทธศักราช 2553 มาตรา 10 (2) บัญญัติว่าคดีอาญาที่ศาลซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาได้โอนมาตาม
มาตรา 97 วรรคหนึ่ง ซึ่งเป็นการกำหนดว่าศาลเยาวชนและครอบครัวสามารถพิจารณาคดีธรรมดาที่มีการ
โอนมาตาม มาตรา 97 วรรคหนึ่งได้ โดยมาตรา 97 วรรคหนึ่ง บัญญัติเกี่ยวกับการพิจารณาโอนคดียังศาล
เยาวชน โดยให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจพิจารณาถึงลักษณะว่าบุคคลนั้นแม้จะมีอายุเกินสิบแปดปีแล้ว แต่หาก
ยังไม่เกินยี่สิบปี และมีลักษณะที่โดยคำนึงสภาพร่างกาย สภาพจิต สติปัญญา และนิสัยแล้ว ศาลพิจารณาเห็น
ว่ายังมีลักษณะเช่นเดียวกับเด็กหรือเยาวชน ก็ให้มีอำนาจในการ โอนคดีจากคดีธรรมดาไปเป็นคดีเด็กและ
เยาวชนได้

โดยตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว
พุทธศักราช 2553 มาตรา 10 (2) และมาตรา 97 มิได้กำหนดข้อหาความหนักเบาของ โทษหรือพฤติการณ์การ
กระทำความผิดหรือให้มีความชัดเจนในการ โอนคดีไปยังศาลธรรมดา ซึ่งเป็นการใช้ดุลพินิจของศาล
เท่านั้น ดังนั้นเพื่อให้เกิดบรรทัดฐานเดียวกันในการพิจารณาโอนคดี ผู้ศึกษาจึงเห็นควรมีการกำหนดอัตรา
โทษในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ไว้ในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธี
พิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พุทธศักราช 2553 มาตรา 10 โดยอาจกำหนดเป็นวรรคท้ายไว้ในมาตรา
ดังกล่าว โดยผู้ศึกษาเห็นควรแก้ไขกฎหมาย ดังนี้

เดิม พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พุทธศักราช 2553 มาตรา 97 ที่บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์แห่งพระราชบัญญัตินี้ บุคคลใดอายุยังไม่เกินยี่สิบปี บริบูรณ์ กระทำความผิดและเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา ถ้าศาลนั้นพิจารณา โดยคำนึงถึงสภาพร่างกาย สภาพจิต สติปัญญา และนิสัยแล้ว เห็นว่าบุคคลนั้นยังมีสภาพเช่นเดียวกับเด็ก หรือเยาวชน ให้มีอำนาจสั่งโอนคดีไปพิจารณาในศาลเยาวชนและครอบครัวที่มีอำนาจและให้ถือว่า บุคคล นั้นเป็นเด็กหรือเยาวชน

คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว ถ้าศาลเยาวชนและครอบครัวพิจารณาโดย คำนึงถึงสภาพร่างกาย สภาพจิต สติปัญญาและนิสัยแล้ว เห็นว่าในขณะที่กระทำความผิด หรือในระหว่างการ พิจารณา เด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดมีสภาพเช่นเดียวกับบุคคลที่มีอายุตั้งแต่สิบแปดปี บริบูรณ์ขึ้นไป ให้มีอำนาจสั่งโอนคดีไปพิจารณาในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาได้”

แก้ไขเป็น มาตรา มาตรา 97 ที่บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์แห่งพระราชบัญญัตินี้ บุคคลใดอายุยังไม่ เกินยี่สิบปีบริบูรณ์ กระทำความผิดและเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา ถ้าศาลนั้น พิจารณา โดยคำนึงถึงสภาพร่างกาย สภาพจิต สติปัญญา และนิสัยแล้ว เห็นว่าบุคคลนั้นยังมีสภาพ เช่นเดียวกับเด็กหรือเยาวชน ให้มีอำนาจสั่ง โอนคดีไปพิจารณาในศาลเยาวชนและครอบครัวที่มีอำนาจและ ให้ถือว่า บุคคลนั้นเป็นเด็กหรือเยาวชน

คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว ถ้าเป็นคดีที่เด็กหรือเยาวชนได้กระทำความผิดใน ข้อหาแห่งการกระทำความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำเกินกว่า 3 ปี ขึ้นไป แล้วศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า ในขณะที่กระทำความผิด หรือในระหว่างการพิจารณา เด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดมีสภาพ เช่นเดียวกับบุคคลที่มีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์ขึ้นไป ให้สั่งโอนคดีไปพิจารณาในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาได้”

เอกสารอ้างอิง

ยุทธชัย ด้วงสวัสดิ์. ปัญหาการก่ออาชญากรรมของเด็กและเยาวชนกับมาตรการลงโทษ. วารสารวิชาการนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (2023), (มกราคม - มิถุนายน 2566).

พงศภัคพล อันท้าว. ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญาของเยาวชน”.

วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต, 2561.
วรภัทร รัตนาพานิชย์. กฎหมายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2566.

สทรัฐ กิตติศุภการ. คำอธิบายพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, (ม.ป.ป).

สมศักดิ์ เอี่ยมพลับใหญ่. คู่มือการปฏิบัติงานคดีเยาวชนและครอบครัว, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ นิติธรรม, 2566.

Pituckphaosakul, Supaporn, “Legal Problems and Obstacles of Juvenile Protection in Process of Justice”, วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์,มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2563.

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พุทธศักราช 2553